



ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 27.1.2006
COM(2006) 27 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Η πορεία των Δυτικών Βαλκανίων προς την ΕΕ: εδραίωση της σταθερότητας και
προώθηση της ευημερίας**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η πορεία των Δυτικών Βαλκανίων προς την ΕΕ: εδραίωση της σταθερότητας και προώθηση της ευημερίας

Τον Ιούνιο 2003, η διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων στη Θεσσαλονίκη επιβεβαίωσε ότι η ΕΕ στηρίζει την ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων¹. Η διάσκεψη κορυφής ενέκρινε το «Θεματολόγιο της Θεσσαλονίκης» που περιλαμβάνει μέτρα που εμπνέονται από την προενταξιακή διαδικασία, και ανέλαβε την υποχρέωση της από κοινού υλοποίησής του.

Τον Ιούνιο 2005 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τη δέσμευσή του για την υλοποίηση της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης, τονίζοντας ότι η πορεία κάθε χώρας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εξαρτάται από τις προσπάθειες συμμόρφωσης με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης και τις προϋποθέσεις της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΔΣΣ).

Σχεδόν τρία έτη μετά τη διάσκεψη κορυφής της Θεσσαλονίκης, η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων παρουσιάζει μεγαλύτερη σταθερότητα καθώς και πρόοδο στις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή προοπτική παρέχει ισχυρό κίνητρο για πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις ενώ ενεθάρρυνε τη συμφιλίωση μεταξύ των λαών της περιοχής. Είναι προς το συμφέρον της ΕΕ στο σύνολό της, καθώς και των ενδιαφερομένων χωρών, αυτή η διαδικασία να ενισχυθεί. Αυτό θα βοηθήσει την ΕΕ να πετύχει τους δικούς της στόχους χωρίς να υπάρχει κίνδυνος να επιστρέψει η αστάθεια σε μια άμεσα γειτονική της περιοχή. Η ενίσχυση της πολιτικής της ΕΕ στην περιοχή, ιδίως σε τομείς αμοιβαίων συμφερόντων στους οποίους επικεντρώνεται το ενδιαφέρον των λαών της περιοχής, όπως είναι ο τομέας της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, της εκπαίδευσης και του εμπορίου, είναι ο καλύτερος τρόπος για να ενισχυθεί η αξιοπιστία της διαδικασίας και να μειωθούν οι πολιτικοί κίνδυνοι.

Κατά τους επόμενους μήνες θα προκύψουν σημαντικές προκλήσεις στην περιοχή, καθώς προχωρεί η διαδικασία για τη ρύθμιση του καθεστώτος του Κοσσυφοπεδίου και άλλα συνταγματικά θέματα θεμελιώδους σημασίας έρχονται στο προσκήνιο της επικαιρότητας. Σε μια τέτοια εποχή, η ενθάρρυνση που παρέχει η εκπλήρωση της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης έχει ιδιαίτερη σημασία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει τη σταθεροποίηση της περιοχής, τόσο με τη διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης όσο και με τη συνεισφορά της στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας, καθώς και με τη στήριξη των ενεργειών στο πλαίσιο της ΚΕΠΑΑ στην περιοχή.

Η αυστριακή προεδρία σχεδιάζει να διεξαγάγει ουσιαστική συζήτηση για τα Δυτικά Βαλκάνια κατά την ανεπίσημη σύνοδο των υπουργών εξωτερικών στις 10-11 Μαρτίου στο Σάλτσμπουργκ. Αυτό θα αποτελέσει καλή ευκαιρία για να επιβεβαιωθούν οι στόχοι της ΕΕ και να συμφωνηθούν τρόποι και μέσα για την ενίσχυση των προσπαθειών της ΕΕ στην περιοχή. Ο στόχος της ΕΕ είναι η προώθηση της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στα Δυτικά Βαλκάνια με την προοδευτική ενσωμάτωση της περιοχής στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

¹ Οι χώρες που καλύπτονται από τη διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης, ήτοι της πολιτικής της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια, είναι η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Κροατία, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και η Σερβία και Μαυροβούνιο, συμπεριλαμβανομένου του Κοσσυφοπεδίου, όπως ορίζει η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 1244/99.

Πριν από τη σύνοδο του Σάλτσμπουργκ, η παρούσα Ανακοίνωση αξιολογεί τις εξελίξεις μετά τη διάσκεψη της Θεσσαλονίκης και παρουσιάζει συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση της πολιτικής και των μέσων εφαρμογής σε αυτόν τον τομέα σύμφωνα με το Έγγραφο Στρατηγικής σχετικά με τη διεύρυνση που υιοθέτησε η Επιτροπή το Νοέμβριο του 2005. Όπως αναφέρεται στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου, το Έγγραφο Στρατηγικής αποτελεί καλή βάση για τη συζήτηση των θεμάτων της διεύρυνσης το 2006. Τα κράτη μέλη καλούνται να εγκρίνουν τα μέτρα που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο και να διασφαλίσουν την απαραίτητη στήριξη για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στην περιοχή.

Τρία έτη μετά τη διάσκεψη της Θεσσαλονίκης

Η πρόοδος που επιτεύχθηκε και οι μελλοντικές προκλήσεις

Κατά τα τελευταία τρία έτη, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σημείωσαν σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη σταθεροποίησή τους, τη συμφιλίωση, τις μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό τους καθώς και την περιφερειακή συνεργασία. Συνεπώς, έχουν πλησιάσει την ΕΕ.

Κατά τους τελευταίους μήνες έγιναν σημαντικά βήματα: έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Κροατία, απονομή του καθεστώτος υποψήφιου κράτους στην πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, σχεδόν ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για σύναψη Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) με την Αλβανία, έναρξη των διαπραγματεύσεων για ΣΣΣ με τη Σερβία και Μαυροβούνιο καθώς και τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Η πολιτική διαδικασία για τη λήψη απόφασης σχετικά με το μελλοντικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου έχει αρχίσει. Αυτές οι εξελίξεις δείχνουν ότι οι λαοί και οι κυβερνήσεις της περιοχής αναζητούν καλύτερο μέλλον στο πολιτικό και οικονομικό γίγνεσθαι της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέδειξε ότι έχει δεσμευθεί να τους στηρίξει σε αυτήν την προσέγγιση. Οι εν λόγω δεσμεύσεις παρέμειναν σταθερές κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους.

Η περιοχή έχει να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις προσεχώς, και ιδίως τη διαδικασία για τον καθορισμό του καθεστώτος του Κοσσυφοπεδίου και τις συνταγματικές ρυθμίσεις της Σερβίας και Μαυροβουνίου. Η επιτυχής αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για ταχεία πρόοδο. Μια αποτυχία θα είχε σοβαρές επιπτώσεις για τις ενδιαφερόμενες χώρες, για την περιοχή και για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Η πιθανή συνταγματική μεταρρύθμιση στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη θα αποτελέσει πρόσθετη πρόκληση. Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτών των συνταγματικών θεμάτων και του θέματος του καθεστώτος σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα, με στόχο να προωθήσει τη συμφιλίωση και την πολιτική ωριμότητα στην περιοχή, καθώς και για να ωθήσει τις εν λόγω χώρες να πραγματοποιήσουν τις ευρωπαϊκές τους φιλοδοξίες. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να ενισχύει και να συντονίζει την παρουσία της στην περιοχή.

Η ΕΕ θα διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη διαδικασία για τον καθορισμό του καθεστώτος του Κοσσυφοπεδίου και έχει ορίσει αντιπρόσωπο για να στηρίξει τον εντεταλμένο του ΟΗΕ για το Κοσσυφοπέδιο. Οι πολιτικές και οι δυνατότητες άσκησης επιρροής της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιηθούν στο έπακρον για να επιτευχθεί ισορροπημένος και βιώσιμος διακανονισμός που να εξασφαλίζει ειρήνη και σταθερότητα όχι μόνο στα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη, αλλά και σε ολόκληρη την περιοχή. Η ΕΕ είναι επίσης πρόθυμη να αναλάβει τις ευθύνες της στα πλαίσια της διεθνούς παρουσίας που θα απαιτηθεί μετά τη λήψη των αποφάσεων για το καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου. Η Επιτροπή προσφέρει την πολιτική και τεχνική εμπειρογνωμοσύνη της για τις συνομιλίες για τον καθορισμό του καθεστώτος και θα πρέπει να επωμισθεί μεγάλο μέρος της ευθύνης για την επίτευξη αποτελέσματος που να προωθεί την ευρωπαϊκή προοπτική του Κοσσυφοπεδίου.

Η περιοχή σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη βιώσιμης διαρκούς μακροοικονομικής σταθερότητας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αλλά η πρόοδος είναι άνιση και πολλά απομένουν ακόμη να γίνουν.

Δεδομένου ότι σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη σταθεροποίηση και τα θέματα καθεστώτος βρίσκονται υπό εξέταση, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα επικεντρώσουν ολοένα και περισσότερο τις προσπάθειές τους στις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για τη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το πρόγραμμα δράσης στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα θα βρεθεί στο προσκήνιο, δεδομένου ότι η ασθενής οικονομία, το υψηλό ποσοστό ανεργίας και η ανεπαρκής κοινωνική συνοχή αποτελούν σημαντικά προβλήματα σε ολόκληρη την περιοχή. Οι πολιτικές της ΕΕ για την περιοχή θα πρέπει να εστιαστούν περισσότερο στη δίκαιη και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και στην επέκταση των οφελών αυτής σε ευάλωτες ομάδες και κοινότητες με την καταπολέμηση της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων και την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου.

Οι ευρωπαϊκές Εταιρικές Σχέσεις/ Εταιρικές Σχέσεις Προσχώρησης που συμφωνήθηκαν τον Δεκέμβριο 2005 για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων καθορίζουν τις προτεραιότητες στις οποίες οι χώρες αυτές θα πρέπει να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Η πρόοδος στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων αυτών, καθώς και η ικανοποιητική εφαρμογή των ΣΣΣ, προβλέπεται ότι θα τους επιτρέψει να προχωρήσουν στα βήματα που καθορίζει το Έγγραφο Στρατηγικής της Επιτροπής σχετικά με τη διεύρυνση του Νοεμβρίου 2005.

Υλοποίηση της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης

Οι υποχρεώσεις που ανέλαβε η ΕΕ στο πλαίσιο της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης έχουν ως επί το πλείστον ήδη εκπληρωθεί ή βρίσκονται υπό εκτέλεση. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σημείωσαν σημαντική πρόοδο όσον αφορά τις υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει στη Θεσσαλονίκη. Εντούτοις, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την προώθηση της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης.

Ο πολιτικός διάλογος και η συνεργασία στον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) έχουν ενισχυθεί:

- Έχει θεσπιστεί το *πολιτικό φόρουμ ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων* και έχουν διεξαχθεί ετήσιες συναντήσεις των υπουργών εξωτερικών, δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Πραγματοποιήθηκαν ετήσιες συναντήσεις της τριόικας σε επίπεδο πολιτικών διευθυντών στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Οι εν λόγω συναντήσεις έχουν σε μεγάλο βαθμό επιτύχει τους στόχους τους. Η επικέντρωση των προσπαθειών σε συγκεκριμένα προγράμματα δράσεως και αποτελέσματα θα βελτιώσει την έκβασή τους.
- Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων κλήθηκαν να *εναρμονισθούν με τις κοινές θέσεις, διαβήματα και δηλώσεις για θέματα ΚΕΠΠΑ από τις αρχές του 2004*, πράγμα που έπραξαν στις περισσότερες περιπτώσεις.
- Καθιερώθηκε *διμερής πολιτικός διάλογος* με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη και τη Σερβία και Μαυροβούνιο, με ετήσιες συναντήσεις της τριόικας σε υπουργικό επίπεδο, ολοκληρώνοντας έτσι τη διαδικασία πολιτικού διαλόγου που είχε ήδη αρχίσει με την Αλβανία, την Κροατία και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Οι αποφάσεις της διάσκεψης της Θεσσαλονίκης για την ενίσχυση της στήριξης που παρέχει η ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια για τη δημιουργία θεσμών και τη δυνατότητα συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται υπό εκτέλεση. Το

ίδιο ισχύει για ορισμένα μέτρα στον τομέα του εμπορίου, για τη συμμετοχή των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις και τη συμπληρωματική χρηματοδοτική βοήθεια. Έγιναν σημαντικά βήματα στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας. Η κατάσταση στους τομείς αυτούς και τα επόμενα βήματα περιγράφονται παρακάτω.

Καθιερώθηκε οικονομικός διάλογος μεταξύ της Επιτροπής και καθεμίας από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Αναμένεται ότι ο διάλογος αυτός θα επεκταθεί στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Παρόμοιος διάλογος διεξάγεται με το Κοσσυφοπέδιο.

Η πρόοδος στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας ήταν σημαντική και καλύπτει τη δράση για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, την ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων στο δικαστικό σώμα, τη βελτίωση της συνεργασίας αστυνομίας και εισαγγελέων, το πρόγραμμα δράσης κατά της διακίνησης ναρκωτικών, τα μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της παράνομης μετανάστευσης, καθώς και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν στη Διάσκεψη της Οχρίδας για την ασφάλεια στα σύνορα και τη διαχείριση των συνόρων. Πολλά από τα μέτρα στον τομέα αυτόν έλαβαν κοινοτική στήριξη. Εντούτοις, πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται.

Το 2004 συστάθηκαν μικτές κοινοβουλευτικές επιτροπές μεταξύ της ΕΕ και της Κροατίας και της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και διεξήχθησαν τακτικά συνεδριάσεις. Διεξάγονται επίσης διακοινοβουλευτικές συνεδριάσεις με την Αλβανία, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, τη Σερβία και Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο.

Η ΕΕ εξακολούθησε να έχει ενεργό παρουσία στις αποστολές διαφύλαξης της ειρήνης και πρόληψης των συγκρούσεων. Ανέλαβε στρατιωτικές επιχειρήσεις από το ΝΑΤΟ στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη και διατήρησε αστυνομικές αποστολές στις δύο αυτές χώρες. Οι αποστολές επιτήρησης της ΕΕ συνέχισαν να ασκούν δραστηριότητες σε όλες τις χώρες εκτός από την Κροατία. Διορίστηκαν ειδικοί εντεταλμένοι του ΓΓ/ΥΕ της ΕΕ στο Σαράγιεβο και στα Σκόπια και τον Νοέμβριο 2005 διορίστηκε το ίδιο πρόσωπο ως Ειδικός Απεσταλμένος της ΕΕ και επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Επιτροπής στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Η ΕΕ έχει αναλάβει δέσμευση στο Κοσσυφοπέδιο από την αρχή της σύγκρουσης του 1999, καταβάλλοντας σημαντικές προσπάθειες στον πολιτικό και οικονομικό τομέα για την επίτευξη βιώσιμης ειρήνης και δημοκρατίας, και για να διευκολυνθεί η πορεία του Κοσσυφοπεδίου προς την επίτευξη δημοκρατικής πολυεθνικής κοινωνίας. Η ΕΕ υποστήριξε την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK), μεταξύ άλλων με τη δημιουργία και τη χρηματοδότηση του τέταρτου πυλώνα της αποστολής υπεύθυνου για την οικονομία. Συνεργάστηκε στενά με τους προσωρινούς φορείς αυτοδιοίκησης. Η μέχρι σήμερα οικονομική βοήθεια που παρείχε η ΕΕ για την ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου υπερβαίνει το 1,6 δις ευρώ.

Οι ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής, και πιο πρόσφατα οι εκθέσεις προόδου που εγκρίθηκαν στις 9 Νοεμβρίου 2005, παρέχουν λεπτομερείς εκτιμήσεις τόσο της προόδου όσο και των καθυστερήσεων για τη σταθεροποίηση της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες στους τομείς της επιστροφής των προσφύγων, της συμφιλίωσης μέσω της εκπαίδευσης, της κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης. Σε ορισμένες χώρες δεν έχει ακόμη επιτευχθεί πλήρης συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία. Σε μερικές περιπτώσεις, η στήριξη προς το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, στο

οποίο συμμετέχουν όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, δεν έχει ακόμη εναρμονισθεί με τις σχετικές αποφάσεις της ΕΕ.

--II--

Η διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, όπως ενισχύθηκε με την Ατζέντα της Θεσσαλονίκης, αποδείχθηκε αποτελεσματικό πλαίσιο πολιτικής για τη δράση της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια. Αποτελώντας μέρος της διαδικασίας διεύρυνσης, θα εξακολουθήσει να παρέχει το πλαίσιο για την ευρωπαϊκή πορεία των εν λόγω χωρών μέχρι την τελική τους προσχώρηση. Εντούτοις, η υλοποίησή της σε ορισμένους τομείς απαιτεί περαιτέρω προσπάθειες, λαμβανομένης υπόψη της πρόσφατης εμπειρίας και των μελλοντικών προκλήσεων. Οι εν λόγω τομείς και οι προτεινόμενες επόμενες ενέργειες αναφέρονται παρακάτω.

Άρση των εμποδίων στο εμπόριο και στις επενδύσεις· προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης

Η ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων εξαρτάται άμεσα από την πολιτική σταθερότητα, το γενικό οικονομικό κλίμα και την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων σε κάθε χώρα, καθώς και σε ολόκληρη την περιοχή. Η επιδίωξη μακροοικονομικής σταθερότητας πρέπει να συνεχισθεί, και να εφαρμοστεί φορολογική και νομισματική πολιτική που θα προετοιμάσει το έδαφος για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνεχισθούν εντατικά ώστε να βελτιωθεί η λειτουργία των αγορών και η ανταγωνιστικότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες πρέπει να σημειώσουν πρόοδο στους τομείς της αναδιάρθρωσης και της ιδιωτικοποίησης των κρατικών επιχειρήσεων, της δημιουργίας και λειτουργίας θεσμικών οργάνων και δικαστικού συστήματος, και της περαιτέρω μεταρρύθμισης των αγορών εργασίας. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι η βελτίωση αυτού του ευρύτερου πλαισίου. Παρά τη σημαντική πρόοδο, η διαδικασία μεταρρύθμισης στην περιοχή απαιτεί περαιτέρω ώθηση.

Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και Αυτόνομα Εμπορικά Μέτρα

Οι Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) που καθιερώνουν ελεύθερες συναλλαγές με την ΕΕ βρίσκονται επί του παρόντος σε διάφορα στάδια διαπραγμάτευσης με την Αλβανία, τη Σερβία και Μαυροβούνιο, καθώς και με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Με την Κροατία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχουν ήδη συναφθεί. Οι ΣΣΣ αποτελούν σημαντικά μέσα για την εμπορική ολοκλήρωση, τις εγχώριες μεταρρυθμίσεις και την προσέγγιση με την ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω των ρητρών που ενθαρρύνουν την εναρμόνιση των νομοθεσιών και τη δημιουργία διοικητικών ικανοτήτων.

Τα Αυτόνομα Εμπορικά Μέτρα που εφαρμόζονται σε όλα τα Δυτικά Βαλκάνια επιτρέπουν πρόσβαση χωρίς δασμούς στην αγορά της ΕΕ για σχεδόν όλα τα προϊόντα που προέρχονται από την περιοχή. Αυτές οι εμπορικές προτιμήσεις έχουν αποδειχθεί επιτυχείς, συμβάλλοντας στον μέσον όρο ετήσιας αύξησης των εξαγωγών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ (2000-2004) κατά 8%. Ανανεώθηκαν πρόσφατα μέχρι τα τέλη του 2010².

Τα Αυτόνομα Εμπορικά Μέτρα, από κοινού με τις σχετικές διατάξεις των ΣΣΣ και άλλους εμπορικούς διακανονισμούς, παρέχουν ευνοϊκό πλαίσιο για την ανάπτυξη του εμπορίου

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1946/2005, 14.11.2005, ΕΕ L 312/2005.

μεταξύ της ΕΕ και της περιοχής, τονώνοντας έτσι τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην περιοχή και την οικονομική ανάπτυξη εν γένει.

Εντούτοις, για να αξιοποιήσουν πλήρως αυτό το πλαίσιο, οι χώρες οφείλουν να προβούν σε περαιτέρω αναδιάρθρωση των οικονομιών τους, να γίνουν ανταγωνιστικότερες και να ενισχύσουν τις διοικητικές τους ικανότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η εναρμόνιση στους κύριους εμπορικούς τομείς του κοινοτικού *κεκτημένου*, και ιδίως όσον αφορά τα τελωνειακά, βιομηχανικά, υγειονομικά, φυτοϋγειονομικά και κτηνιατρικά πρότυπα, όπως απαιτούν οι Ευρωπαϊκές Εταιρικές Σχέσεις, θα διαδραματίσει βασικό ρόλο. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρέχει τεχνική βοήθεια στον τομέα αυτό στην περιοχή.

Διαγώνια σώρευση

Στη Θεσσαλονίκη, η Επιτροπή κλήθηκε να προετοιμάσει την επέκταση της πανευρωπαϊκής διαγωνίου σώρευσης προέλευσης στις χώρες της περιοχής σύμφωνα με όλες τις σχετικές κοινοτικές πολιτικές και ανάλογα με τις διοικητικές τους ικανότητες. Η πανευρωπαϊκή σώρευση επεκτείνεται τώρα στις χώρες της διαδικασίας της Βαρκελώνης, δημιουργώντας έτσι μια «πανευρωμεσογειακή» σώρευση. Η ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων στο νέο αυτό σύστημα αποτελεί στρατηγικό στόχο της ΕΕ.

Λόγω της καθυστέρησης στην προώθηση του νέου συστήματος εξ αιτίας της προσθήκης νέων μερών, η Επιτροπή προετοιμάζει επί του παρόντος ζώνη διαγωνίας σώρευσης προέλευσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων που έχουν συνάψει συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών με την ΕΕ, ήτοι επί του παρόντος της Κροατίας και της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Δεδομένου του αριθμού των ενδιαφερομένων μερών και του υψηλού επιπέδου περιφερειακής ολοκλήρωσης, προβλέπεται ότι η εν λόγω πρωτοβουλία θα αρχίσει σύντομα να αποδίδει οφέλη. Σε δεύτερο στάδιο, τα Δυτικά Βαλκάνια θα μπορέσουν να προσχωρήσουν στο πανευρωμεσογειακό σύστημα διαγωνίας σώρευσης μόλις το εν λόγω νέο σύστημα αποδειχθεί λειτουργικό, και σύμφωνα με τις αρχές και τις διαδικασίες που ισχύουν για τους άλλους συμμετέχοντες στο σύστημα που δεν ανήκουν στην ΕΕ.

Περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση

Η περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση είναι πολύ σημαντική για τα Δυτικά Βαλκάνια και αποτελεί βασικό στοιχείο για την πολιτική της ΕΕ στην περιοχή.

Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη του εμπορίου στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Το δίκτυο των διμερών Συμφωνιών Ελευθέρων Συναλλαγών (ΣΕΣ) που δημιουργήθηκε με το Σύμφωνο Σταθερότητας έχει ολοκληρωθεί. Το αποτέλεσμα είναι, μεταξύ άλλων, ότι οι αμοιβαίες συναλλαγές αυξήθηκαν σημαντικά. Εντούτοις, το επίπεδο του διαπεριφερειακού εμπορίου είναι χαμηλότερο από τις δυνατότητές του και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η εφαρμογή των διμερών συμφωνιών δεν είναι ικανοποιητική. Η Επιτροπή είναι πρόθυμη να συνεργασθεί με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων για να επισημάνει τα τυχόν εμπόδια για την ομαλή υλοποίηση αυτών των συμφωνιών, καθώς και για να αναζητήσει τρόπους αντιμετώπισής τους.

Κατά την συνάντησή τους στη Σόφια τον Ιούνιο 2005, οι υπουργοί εμπορίου της νοτιοανατολικής Ευρώπης ξεκίνησαν τη διαδικασία για την ενσωμάτωση του υπάρχοντος δικτύου διμερών συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών σε ενιαία ζώνη ελευθέρων συναλλαγών ως τα μέσα του 2006 με έναρξη ισχύος το 2007. Συμφώνησαν επίσης να εφαρμόσουν

πρόγραμμα για τη μείωση ή την κατάργηση των μη δασμολογικών φραγμών και να καταβάλουν προσπάθειες για την περαιτέρω εναρμόνιση των ρυθμίσεων για το εμπόριο στον τομέα παροχής υπηρεσιών. Η Επιτροπή στηρίζει αυτές τις πρωτοβουλίες και θα εξακολουθήσει να παρέχει συμβουλές και τεχνική βοήθεια για να επιτρέψει στην ενδοπεριφερειακή ολοκλήρωση να αναπτυχθεί σε πλήρη αρμονία με την πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Προσχώρηση στον ΠΟΕ

Η Επιτροπή υποστηρίζει ένθερμα την προσχώρηση της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης καθώς και της Σερβίας και Μαυροβουνίου στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η προσχώρηση στον ΠΟΕ αποτελεί σημαντικό βήμα στη διαδικασία οικονομικής μεταρρύθμισης κάθε χώρας. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρέχει τεχνική βοήθεια για τον σκοπό αυτό.

Διαγωνισμοί στο πλαίσιο των μέσων οικονομικής στήριξης

Σύμφωνα με υποχρέωση που ανελήφθη στη Θεσσαλονίκη, οι κανονισμοί και οι ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τροποποιήθηκαν με στόχο να καταστεί δυνατή η συμμετοχή επιχειρήσεων των Δυτικών Βαλκανίων σε διαγωνισμούς που διεξάγονται στο πλαίσιο των προενταξιακών οικονομικών μέσων.³ Παρόμοιες διατάξεις περιλαμβάνονται στις προτάσεις της Επιτροπής για το νέο Χρηματοδοτικό Προενταξιακό Μέσο και το Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσεως, που θα καλύπτει την κοινοτική βοήθεια προς τους ανατολικούς και μεσογειακούς γείτονες της Ένωσης⁴.

Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

Η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι θεμελιώδους σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη των οικονομιών των Δυτικών Βαλκανίων. Οι προσπάθειες μεταρρύθμισης θα πρέπει να επικεντρωθούν σε αυτόν τον τομέα.

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων συνυπέγραψαν τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις κατά τη διάσκεψη κορυφής της Θεσσαλονίκης. Οι χώρες της περιοχής επωφελήθηκαν από τον Χάρτη, αν και όχι όλες στον ίδιο βαθμό.

Στη «Δήλωση του Βελιγραδίου», που εγκρίθηκε τον Οκτώβριο 2005, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων καλούν την Επιτροπή να συνεχίσει τη διαδικασία εφαρμογής του Χάρτη και πέραν του τριετούς ορίζοντα της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης. Σε απάντηση, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με την αυστριακή προεδρία, τον ΟΟΣΑ και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, θα ξαναρχίσει την εφαρμογή της διαδικασίας το 2006 για τουλάχιστον άλλα τρία έτη.

Η Επιτροπή στηρίζει το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, που ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο 2005 από διεθνείς και εθνικούς χορηγούς βοήθειας και αποσκοπεί στην παροχή πρόσθετων αναπτυξιακών κεφαλαίων, ιδίως στον τομέα των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών ιδιωτών μέσω τοπικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η Επιτροπή σκοπεύει να συμβάλει με περίπου 60 εκατ. ευρώ στο Ταμείο το 2006.

³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 769/2004, 21 Απριλίου 2004, ΕΕ L 123/2004.

⁴ COM(2004) 627 και 628 τελικό, 29.9.2004 (άρθρα 16 και 21, αντίστοιχα).

Πρόγραμμα δράσης της Λισσαβόνας

Σκοπός του προγράμματος δράσης της Λισσαβόνας είναι να καταστεί η οικονομία της ΕΕ πιο ανταγωνιστική και να βασίζεται στη γνώση προωθώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Οι στόχοι του ισχύουν και για τα Δυτικά Βαλκάνια. Η περιοχή θα πρέπει να συμμετάσχει προοδευτικά στην επίτευξη αυτών των στόχων, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των οικονομιών και τον βαθμό προσέγγισης με την ΕΕ. Οι στόχοι της Λισσαβόνας δεν θα αποτελέσουν πρόσθετα κριτήρια ή οικονομικούς στόχους, αλλά η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι οι πολιτικές της για την περιοχή αντικατοπτρίζουν και τις δραστηριότητες της Λισσαβόνας που μπορούν να θεωρηθούν ως προτεραιότητες στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Εταιρικών Σχέσεων/Εταιρικών Σχέσεων για την Προσχώρηση. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει συνεπώς να αρχίσουν να λαμβάνουν υπόψη στις μεταρρυθμίσεις τους τους στόχους της Ένωσης που τέθηκαν στη Λισσαβόνα.

Κοινωνική πολιτική και απασχόληση

Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης, ιδίως με την επικέντρωση των προσπάθειών στις ευάλωτες ομάδες και στους τομείς που έχουν περισσότερο θιγεί από ταραχές στον οικονομικό, κοινωνικό και εθνικό τομέα, αποτελεί προτεραιότητα για τα Δυτικά Βαλκάνια. Η Επιτροπή ενθαρρύνει την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου στην περιοχή, ιδίως για την εξασφάλιση των διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο της διαδικασίας οικονομικής μεταρρύθμισης. Η Επιτροπή διοργάνωσε φόρουμ για την κοινωνική ένταξη στα Τίρανα τον Ιούνιο 2005 (από κοινού με το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών UNDP) και διάσκεψη υψηλού επιπέδου για τον κοινωνικό διάλογο στα Σκόπια τον Οκτώβριο 2005. Η αυστριακή προεδρία και η Επιτροπή θα διοργανώσουν ανεπίσημη συνάντηση των υπουργών εργασίας και των κοινωνικών εταίρων των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων τον Ιούνιο 2006 στη Γενεύη. Η Επιτροπή θα στηρίξει περαιτέρω τις προσπάθειες στον εν λόγω τομέα.

Οι κρατικές εκθέσεις σχετικά με την πολιτική στον τομέα της απασχόλησης που διεξήχθησαν στο πλαίσιο της «διαδικασίας του Βουκουρεστίου» με βάση το Σύμφωνο Σταθερότητας, καθώς και οι εκθέσεις της αγοράς εργασίας που καταρτίστηκαν σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης είναι σημαντικές για την αύξηση της εμπειρογνομosύνης και των ικανοτήτων των χωρών σε θέματα στρατηγικής. Η Επιτροπή θα βασιστεί σε αυτές για να αναπτύξει την προενταξιακή της συνεργασία στον τομέα της απασχόλησης.

Πολιτική στον τομέα των θεωρήσεων διαβατηρίων και μέτρα για τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των προσώπων

Στη Θεσσαλονίκη, η ΕΕ υπενθύμισε τη σημασία που αποδίδουν οι λαοί και οι κυβερνήσεις των Δυτικών Βαλκανίων στην προοπτική της φιλελευθεροποίησης του καθεστώτος των θεωρήσεων διαβατηρίων. Η Ένωση σημείωσε ότι η πρόοδος εξαρτάται από την εκτέλεση σημαντικών μεταρρυθμίσεων εκ μέρους των εν λόγω χωρών σε τομείς όπως η ενίσχυση του κράτους δικαίου, η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και της παράνομης μετανάστευσης, και η ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων όσον αφορά τον έλεγχο στα σύνορα και την ασφάλεια των εγγράφων. Η Επιτροπή συζήτησε με καθεμία από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σχετικά με τις απαιτήσεις για την ουσιαστική προώθηση αυτών των θεμάτων. Οι συζητήσεις αυτές επιβεβαίωσαν ότι οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις απαιτούν σημαντικές προσπάθειες από μέρους των εν λόγω χωρών. Η άρση της υποχρέωσης θεώρησης διαβατηρίων αποτελεί μακροπρόθεσμο ζήτημα.

Στο μεταξύ, θα πρέπει να διευκολυνθούν οι διαδικασίες θεωρήσεων διαβατηρίων, πράγμα που θα καταστήσει ευκολότερα τα ταξίδια από τα Δυτικά Βαλκάνια στην περιοχή της ΕΕ/Σένγκεν⁵. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συμφώνησαν τον Δεκέμβριο 2005 σχετικά με μια κοινή προσέγγιση της διευκόλυνσης της διαδικασίας θεωρήσεων διαβατηρίων, όπως προβλέπει το πρόγραμμα της Χάγης που εγκρίθηκε τον Νοέμβριο 2004. Θα εφαρμοστεί προσέγγιση κατά περίπτωση. Η ειδική σχέση που έχει η ΕΕ με ορισμένες χώρες, και ιδίως το καθεστώς τους ως υποψήφιες ή δυνάμει υποψήφιες για προσχώρηση χώρες, θα ληφθεί υπόψη.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σχεδιάζει να αρχίσει διερευνητικές συνομιλίες με τα Δυτικά Βαλκάνια, αρχίζοντας με την πρώτη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας στις αρχές του 2006, με σκοπό την υποβολή στο Συμβούλιο της ΕΕ σχεδίου εντολής διαπραγματεύσεων με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων κατά τα διάρκεια του τρέχοντος έτους. Η πρόοδος των διαπραγματεύσεων για τη διευκόλυνση της διαδικασίας θεωρήσεων διαβατηρίων θα συνδυαστεί με διαπραγματεύσεις για συμφωνίες επαναπατρισμού με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και με την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων στους σχετικούς τομείς. Η Επιτροπή σχεδιάζει επίσης να υποβάλει, την άνοιξη 2006, πρόταση που θα αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην απλούστευση και την επιτάχυνση των διαδικασιών θεωρήσεων διαβατηρίων σε τοπικά προξενία.

Έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα για την προώθηση των ανταλλαγών ερευνητών και σπουδαστών. Τον Δεκέμβριο 2004 εκδόθηκε οδηγία που διευκολύνει τους σπουδαστές από τρίτες χώρες να αποκτήσουν άδεια παραμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και τον Οκτώβριο 2005 εκδόθηκε οδηγία με ισοδύναμους κανόνες για ερευνητές.

Εν αναμονή της μεταφοράς της οδηγίας για τους ερευνητές στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών, εκδόθηκε σύσταση του Συμβουλίου που ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ορισμένα τμήματα της οδηγίας πριν από την τελική μεταφορά. Μια άλλη σύσταση που αποσκοπούσε στη διευκόλυνση σύντομης παραμονής ερευνητών στην περιοχή του Σένγκεν εκδόθηκε από το Συμβούλιο τον Σεπτέμβριο 2005. Η εν λόγω σύσταση ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χορηγούν ήδη από τώρα σε ερευνητές θεωρήσεις για πολλαπλές εισόδους κατά τη διάρκεια του ερευνητικού προγράμματος στο οποίο συμμετέχουν, και να μην επιβάλλουν τέλη για τις θεωρήσεις.

Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την καθιέρωση καθεστώτος τοπικής διασυνοριακής κυκλοφορίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος, θα μπορούσε να επιτρέπεται στους κατοίκους των μεθοριακών περιοχών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται τα σύνορα της ΕΕ με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, η διέλευση των συνόρων με άδεια τοπικής συνοριακής κυκλοφορίας, χωρίς να απαιτείται θεώρηση. Η επίσημη έγκριση της πρότασης (από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο) αναμένεται τον Φεβρουάριο 2006⁶.

⁵ Η Κροατία είναι ήδη στον κατάλογο για την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης.

⁶ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την τοπική διασυνοριακή κυκλοφορία στα εξωτερικά χερσαία σύνορα των κρατών μελών και για την τροποποίηση της σύμβασης Σένγκεν [COM (2005)56, 23.2.2005].

Εξοικείωση των ατόμων και των φορέων με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσεως

Συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς

Σε συνέχεια της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης και της επακόλουθης Ανακοίνωσης της Επιτροπής⁷ τέθηκε η νομική βάση για τη συμμετοχή ατόμων ή φορέων των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων σε *κοινοτικά προγράμματα*. Οι συμφωνίες πλαίσιο που συνάφθηκαν από την ΕΕ με κάθε χώρα άρχισαν να ισχύουν στα μέσα του 2005.

Η συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα μπορεί να παράσχει στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σταθερή πρόσβαση στην ΕΕ και να διευκολύνει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών. Από το 2007, έτος κατά το οποίο τα περισσότερα κοινοτικά προγράμματα πρόκειται να ανανεωθούν ή να αναθεωρηθούν, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε κοινά έργα σε τομείς όπως το περιβάλλον, η ενέργεια και οι μεταφορές, η έρευνα, τα πολιτιστικά θέματα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κλπ.

Τα κοινοτικά προγράμματα είναι βασικά εσωτερικά προγράμματα προς όφελος των πολιτών και των θεσμών της ΕΕ· η επέκτασή τους σε χώρα-εταίρο υπόκειται σε ορισμένους όρους, μεταξύ των οποίων χρηματοοικονομική συνεισφορά και εξασφάλιση διοικητικών ικανοτήτων από μέρους των. Ως εκ τούτου, κάθε χώρα οφείλει να εκτιμήσει τις ανάγκες της προσεκτικά και να επιλέξει τα προγράμματα που ταιριάζουν καλύτερα με τις προτεραιότητές της και της παρέχουν προστιθέμενη αξία, όπως συμβαίνει ιδίως στις ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις. Η υλοποίηση θα πρέπει να είναι προοδευτική και να βασίζεται σε κατάλληλη προετοιμασία.

Η Επιτροπή έχει επίσης δώσει συνέχεια στις προτάσεις της για συμμετοχή των Δυτικών Βαλκανίων στις δραστηριότητες κοινοτικών οργανισμών. Παράλληλα με τη δημιουργία δικτύου όσον αφορά τις κύριες δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η Επιτροπή θα στηρίζει τα προγράμματα συνεργασίας των χωρών από το 2006 με ορισμένους κοινοτικούς οργανισμούς⁸.

Εκπαίδευση και έρευνα

Η συνεργασία με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων στους τομείς της εκπαίδευσης και έρευνας ήταν σημαντική κατά τα τελευταία έτη, με σημαντική συνεισφορά της Επιτροπής στο πλαίσιο πολλών προγραμμάτων: Tempus (τριτοβάθμια εκπαίδευση), Erasmus Mundus (υποτροφίες για φοιτητές), Youth, 6^ο ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο (FP6) και δραστηριότητες του Κέντρου Κοινής Έρευνας (JRC), καθώς και μέσω του έργου του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ETF). Το πρόγραμμα Tempus, με προϋπολογισμό 83 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2001-2005 στα Δυτικά Βαλκάνια, χρηματοδότησε υποτροφίες και χορηγήσεις κινητικότητας για μέγιστο ετήσιο αριθμό 250 φοιτητών και περισσότερων από 1000 καθηγητών και εκπαιδευτικού προσωπικού για σπουδές ή κατάρτιση στην ΕΕ ή σε άλλα μέρη της περιοχής. Το 2003-2004, περίπου 2200 νέοι της περιοχής συμμετείχαν στο πρόγραμμα για τη νεολαία, σε αριθμό υπερδιπλάσιο από αυτόν των τελευταίων τριών ετών⁹.

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – «προετοιμάζοντας τη συμμετοχή των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς» [COM 748(2003), 3.12.2003].

⁸ Ενέργειες στο πλαίσιο των προγραμμάτων PHARE και CARDS.

⁹ Κατά ετήσιο μέσον όρο.

Ένα σχέδιο δράσεως για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη που καταρτίστηκε μετά τη διάσκεψη της Θεσσαλονίκης μεταξύ των κρατών μελών, των υποψηφίων χωρών και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων προσδιόρισε τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να συμβάλει η έρευνα στην οικονομική ανάπτυξη και στην προώθηση της ολοκλήρωσης και συνέβαλε σημαντικά στην καλύτερη ενσωμάτωση των Δυτικών Βαλκανίων στον Ευρωπαϊκό Ερευνητικό Χώρο. Από το 2002 έως το 2005, καταγράφηκαν περίπου 120 συμμετοχές (μονάδες και φορείς έρευνας) από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σε 51 προγράμματα στο πλαίσιο του FP6.

Από την πλευρά του, το Κοινό Κέντρο Ερευνών κατήρτισε κατά τα τελευταία έτη εκατοντάδες εμπειρογνώμονες των Δυτικών Βαλκανίων στο πλαίσιο σεμιναρίων και μαθημάτων και άρχισε να συμπεριλαμβάνει οργανώσεις των Δυτικών Βαλκανίων στα ευρωπαϊκά δίκτυα και προγράμματα έρευνας.

Ανταποκρινόμενη στις προσδοκίες της περιοχής για περισσότερες προσπάθειες στους εν λόγω τομείς, και ιδίως όσον αφορά τον αριθμό των υποτροφιών, η Επιτροπή θα αρχίσει διαβουλεύσεις για μια νέα σειρά προσανατολισμών για την περίοδο 2006-2010 και προτίθεται να προβεί σε σχετική συζήτηση κατά την συνάντηση ΕΕ/Δυτικών Βαλκανίων των Υπουργών Επιστημών και Παιδείας στις 17 Μαρτίου 2006. Η παρούσα διάσκεψη θα αποτελέσει επίσης κατάλληλη ευκαιρία για την παροχή πληροφοριών από τα κράτη μέλη σχετικά με τα διμερή τους προγράμματα και πιθανώς σχετικά με τη δέσμευσή τους για την περαιτέρω εντατικοποίηση των προσπαθειών τους.

Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τις ενέργειές της στο πλαίσιο των προγραμμάτων Tempus και Erasmus Mundus και θα επεκτείνει τις δυνατότητες για την κινητικότητα των καθηγητών και των φοιτητών της προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης από το 2007. Ως πρώτο βήμα, θα διατεθεί ειδικό κονδύλιο το 2006 στο πλαίσιο του Erasmus Mundus για να μπορέσει ένας μέγιστος αριθμός 100 φοιτητών της περιοχής να πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές σε υψηλού επιπέδου μαθήματα για το πτυχίο master στην ΕΕ. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης νέο σχέδιο υποτροφιών για τους φοιτητές της προπτυχιακής εκπαίδευσης στο πλαίσιο τους προγράμματος Tempus. Όσον αφορά τα κοινοτικά προγράμματα μετά το 2006 που θα διαδεχθούν τα τρέχοντα προγράμματα Socrates και Leonardo da Vinci, θα ενθαρρυνθεί η προοδευτική συμμετοχή, προσαρμοσμένη στις ανάγκες και απαιτήσεις κάθε χώρας, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών ικανοτήτων υψηλού επιπέδου που απαιτούνται για αυτά τα προγράμματα. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει επίσης νέες ευκαιρίες στο πλαίσιο του προγράμματος για τη Νεολαία. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Κατάρτισης θα εξακολουθήσει να στηρίζει τις χώρες εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων για την προώθηση της μεταρρύθμισης των εκπαιδευτικών τους συστημάτων και συστημάτων κατάρτισης.

Όσον αφορά την έρευνα, η ΕΕ σκοπεύει να εξακολουθήσει να ενισχύει τις ενέργειές της υπέρ της ερευνητικής κοινότητας των Δυτικών Βαλκανίων στο πλαίσιο του 7^{ου} Προγράμματος-Πλαισίου (2007-2013). Η ήδη υπάρχουσα εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ του ΚΚΕρ και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων θα συνεχισθεί. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης πώς θα μπορέσει η ερευνητική κοινότητα της περιοχής να αξιοποιήσει αυτό το δυναμικό και πιθανόν να παράσχει στήριξη για τη δημιουργία ικανοτήτων για κέντρα αριστείας στην περιοχή. Για την περαιτέρω ενσωμάτωση της περιοχής στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο να δημιουργήσει «πλαίσιο καθοδήγησης» που θα προσδιορίζει τις συγκεκριμένες ανάγκες και τους τρόπους κάλυψής τους.

Προετοιμασία των διοικήσεων για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Η ανάπτυξη των διοικητικών και δικαστικών ικανοτήτων των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, και η παράλληλη έγκαιρη εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία, είναι κεφαλαιώδους σημασίας.

Τα προγράμματα αδελφοποίησης προβλέπουν μακροπρόθεσμη απόσπαση εμπειρογνομόνων και συμβούλων των κρατών μελών στις διοικήσεις των χωρών-στόχων με σκοπό την ενίσχυση των προσπαθειών για αύξηση των διοικητικών και θεσμικών ικανοτήτων. Τα εν λόγω προγράμματα για τα Δυτικά Βαλκάνια αυξήθηκαν από 25 κατά την περίοδο 2000-2002 σε 40 νέα προγράμματα το 2003-2005. Η επέκταση του μέσου αδελφοποίησης στο Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται υπό εξέταση.

Το Γραφείο Τεχνικής Βοήθειας και Ανταλλαγής Πληροφοριών (TAIEX) άρχισε τις δραστηριότητές του στην περιοχή το 2004 και, ως τα τέλη 2005, είχε διοργανώσει άνω των 300 ενεργειών συνδρομής, για περισσότερους από 6000 υπαλλήλους κεντρικών κρατικών διοικήσεων, επιχειρηματικών ενώσεων, δικαστικών ή κοινοβουλευτικών διοικήσεων. Μετά από μια πρώτη φάση που συνίσταται σε εισαγωγικά σεμινάρια με συμμετοχή πολλών χωρών και θέμα την νομοθεσία της ΕΕ, τα οποία διεξάγονται στις Βρυξέλλες, εφαρμόζεται επί του παρόντος στην ίδια την περιοχή μια προσέγγιση περισσότερο βασισμένη στη ζήτηση, που απευθύνεται σε ευρύτερο κοινό.

Οι προπαρασκευαστικές εργασίες της Επιτροπής για την ίδρυση περιφερειακής Σχολής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, όπως προβλέπει η Ατζέντα της Θεσσαλονίκης, έχουν σημειώσει πρόοδο. Η πρώτη ουσιαστική κατάρτιση στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προβλέπεται ότι θα πραγματοποιηθεί πριν το τέλος του 2006.

Η ΕΕ θα συνεχίσει τα προγράμματα συνδρομής στον τελωνειακό και φορολογικό τομέα (CAFAO) και θα αρχίσει να εξετάζει μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες εναλλακτικές λύσεις που θα ενθαρρύνουν την «οικειοποίηση» των προγραμμάτων από τις τοπικές διοικήσεις.

Στήριξη ελευθέρων, ανεξάρτητων και επαγγελματικών μέσων μαζικής ενημέρωσης

Η ανάπτυξη ελευθέρων, ανεξάρτητων και επαγγελματικών μέσων μαζικής ενημέρωσης αποτελεί βασικό στοιχείο για τη βιώσιμη σταθερότητα και την ορθή λειτουργία της δημοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια. Η αύξηση της εξοικείωσης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην περιοχή και η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων στον εν λόγω τομέα αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες.

Η Επιτροπή, σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, άρχισε να υλοποιεί μια περιφερειακή πρωτοβουλία για τη μεταρρύθμιση των μέσων μαζικής ενημέρωσης το 2004, εξασφαλίζοντας τη συνεργασία μεταξύ κυβερνητικών εκπροσώπων, ρυθμιστικών αρχών του ραδιοτηλεοπτικού τομέα, δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων και άλλων ενδιαφερομένων μερών. Τρεις περιφερειακές εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν μέχρι τώρα (στο Βελιγράδι και στα Σκόπια το 2004, και στο Σεράγεβο το 2005). Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων υπέγραψαν τα πρωτόκολλα συνεργασίας μεταξύ των ρυθμιστικών φορέων του ραδιοτηλεοπτικού τομέα και των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων. Η Επιτροπή θα συνεχίσει αυτήν την περιφερειακή πρωτοβουλία το 2006,

ενισχύοντας τις προσπάθειες των χωρών να προχωρήσουν προς την υιοθέτηση των ευρωπαϊκών προτύπων.

Περιφερειακή συνεργασία

Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας¹⁰. Οι χώρες συνειδητοποιούν ολοένα περισσότερο ότι η περιφερειακή συνεργασία δεν αποτελεί απλώς βασικό μέρος των προϋποθέσεων για την προσχώρηση στην ΕΕ, αλλά εξυπηρετεί τα δικά τους συμφέροντα, και έχει ήδη αποφέρει χειροπιαστά αποτελέσματα. Η συμπληρωματικότητα της περιφερειακής συνεργασίας με τη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει τώρα κατανοηθεί καλύτερα.

Μετά τη διάσκεψη κορυφής της Θεσσαλονίκης, το πρόγραμμα περιφερειακής συνεργασίας σημείωσε πρόοδο, με την πολύτιμη συνεργασία του Συμφώνου Σταθερότητας και άλλες περιφερειακές πρωτοβουλίες. Η συνεργασία βασίζεται επί του παρόντος σε ορισμένα κέντρα που φιλοξενούνται στην περιοχή, γεγονός που δείχνει την «οικειοποίηση» των δραστηριοτήτων από τους τοπικούς φορείς: Παρατηρητήριο Μεταφορών στο Βελιγράδι, Επιτροπή του ποταμού Sava στο Ζάγκρεμπ, Γραμματεία Ενέργειας στη Βιέννη, Περιφερειακό Κέντρο Πρωτοβουλιών στον τομέα της Μετανάστευσης, του Ασύλου και της Επιστροφής των Προσφύγων (MARRI) στα Σκόπια κλπ.

Είναι σημαντικό τώρα να συνεχισθεί η εκτέλεση των όσων έχουν ήδη αρχίσει, να επιδιωχθούν συγκεκριμένα αποτελέσματα και να αντιμετωπιστούν ορισμένες μελλοντικές προκλήσεις. Ειδικότερα:

- Η επιστροφή των προσφύγων αποτελεί από καιρό σημαντικό θέμα στο οποίο εστιάστηκαν οι προσπάθειες σε περιφερειακό επίπεδο· τώρα άρχισε μια νέα φάση μέσω της Δήλωσης του Σεράγεβο του Ιανουαρίου 2005 με την οποία η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Κροατία και η Σερβία και Μαυροβούνιο, με την υποστήριξη της Επιτροπής και άλλων διεθνών ενδιαφερομένων μερών, δεσμεύθηκαν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να επιλύσουν αυτό το θέμα πριν τα τέλη του 2006.
- Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, συνεχίστηκαν πολλές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και τη διαχείριση των συνόρων. Οι βασικές προκλήσεις για την προσεχή περίοδο συνίστανται στα ακόλουθα: περαιτέρω βελτίωση των ικανοτήτων διασυνοριακής συνεργασίας της αστυνομίας και των τελωνειακών υπηρεσιών, στήριξη του περιφερειακού κέντρου SECI για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και την καθιέρωση ουσιαστικής περιφερειακής συνεργασίας των εισαγγελέων για υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος και εγκλημάτων που σχετίζονται με τη διαφθορά. Το περιφερειακό πρόγραμμα για τις πολιτικές ασύλου, μετανάστευσης και θεωρήσεων, που πρόσφατα ολοκληρώθηκε, θα πρέπει να συνοδευτεί από τα απαραίτητα μέτρα σε εθνικό επίπεδο.
- Η *κοινοβουλευτική συνεργασία* βελτιώθηκε σημαντικά χάρη στην πρόσφατη διάσκεψη της Επιτροπής Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης των Κοινοβουλίων των Δυτικών Βαλκανίων και στο κοινοβουλευτικό φόρουμ Cetinje. Η κατάρτιση κοινής στρατηγικής για τα κοινοβούλια της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με στόχο την

¹⁰ Η περιφερειακή συνεργασία στον εμπορικό τομέα εξετάζεται παραπάνω.

ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, είναι το επόμενο βήμα, για να δοθεί κοινοβουλευτική διάσταση σε ένα εκτενές πλαίσιο πολιτικής καθοδήγησης για τις διαδικασίες συνεργασίας.

- Η *ενέργεια* παρουσιάζει μια από τις πιο ενθαρρυντικές εξελίξεις, δεδομένου ότι η «διαδικασία των Αθηνών» κορυφώθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα στις 25 Οκτωβρίου 2005 μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων στην περιοχή, δημιουργώντας τη βάση για ένα ενιαίο ρυθμιστικό χώρο στον τομέα της ενέργειας. Υπό τον όρο ότι θα κυρωθεί, η Συνθήκη μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή το πρώτο ήμισυ του 2006, πράγμα που θα καταστήσει δυνατή την υλοποίησή της. Η ΕΕ θα εστιάσει ολοένα περισσότερο τις προσπάθειές της στην εξασφάλιση διασυνδέσεων μεταξύ των διεθνών δικτύων ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοαγωγών, στην εν λόγω περιοχή.
- Η συνεργασία στον τομέα των χερσαίων μεταφορών σημειώνει πρόοδο με βάση το Μνημόνιο Συμφωνίας για την ανάπτυξη του βασικού περιφερειακού δικτύου μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ασίας που υπεγράφη τον Ιούνιο 2004. Μονογραφήθηκε συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Κοινό Αεροπορικό Χώρο από τις χώρες της περιοχής και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο 2005 και σύντομα θα αρχίσουν διαδικασίες για την υπογραφή της.
- Καθιερώθηκε περιφερειακή περιβαλλοντική συνεργασία, και η Επιτροπή διαδραματίζει βασικό ρόλο για την ανάπτυξη του Περιφερειακού Προγράμματος Περιβαλλοντικής Συνεργασίας, που παρέχει πλαίσιο για τις περιβαλλοντικές ενέργειες που θα ακολουθηθούν σε περιφερειακό επίπεδο. Όλες οι χώρες της περιοχής συμμετέχουν στην εν λόγω διαδικασία, καθώς και στο Δίκτυο Επιβολής και Συμμόρφωσης στους Περιβαλλοντικούς Κανόνες για την Προσχώρηση (ECENA).
- Η Επιτροπή συμβάλλει στην *προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς* στα Δυτικά Βαλκάνια μέσω του προγράμματος Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς στη Νοτιοανατολική Ευρώπη που εφαρμόζει από κοινού με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Περισσότερα από 160 μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι θα αναστηλωθούν ή θα αποκατασταθούν στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος. Στο Κοσσυφοπέδιο, η Επιτροπή χρηματοδοτεί την αποκατάσταση θρησκευτικών μνημείων που υπέστησαν φθορές λόγω των βίαιων γεγονότων του Μαρτίου 2004.

Η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφερειακή συνεργασία θα εντατικοποιηθεί μελλοντικά, λόγω της στενής σχέσεως της περιφερειακής συνεργασίας με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ολόκληρη η περιοχή συνδέεται προοδευτικά με βασικές ευρωπαϊκές πολιτικές, όπως η εμπορική πολιτική, η πολιτική στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας (βλ. παραπάνω), των μεταφορών, της ενέργειας και της διασυνοριακής συνεργασίας. Η Επιτροπή συνεισφέρει ήδη σημαντικά σε πολλούς τομείς και είναι έτοιμη να παράσχει αυξημένη συμμετοχή, με προτεραιότητα σε τομείς όπου η περιφερειακή συνεργασία συμβάλλει άμεσα και είναι απαραίτητη για το πρόγραμμα δράσεως για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Κατά τα τελευταία έξι έτη, συντελέστηκαν ριζικές αλλαγές στην περιοχή, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πορεία της προς την προσχώρηση στην ΕΕ. Έφθασε η στιγμή να «οικειοποιηθούν» πλήρως οι τοπικοί φορείς την περιφερειακή συνεργασία και να αναθεωρηθεί ο ρόλος του Συμφώνου Σταθερότητας. Μια προοδευτική μετάβαση προβλέπεται ότι θα εξασφαλίσει τη μεταφορά των βασικών λειτουργιών του Συμφώνου Σταθερότητας, με

σαφή καθορισμό στόχων και εναρμόνιση των ρυθμίσεων. Μπορεί να αυξηθεί ο ρόλος της Διαδικασίας Συνεργασίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECF), η οποία αναγνωρίστηκε στη Διάσκεψη της Θεσσαλονίκης ως η φωνή της περιοχής. Το θέμα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά. Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με το Σύμφωνο και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό να ληφθούν αποφάσεις στην περιφερειακή διάσκεψη τον Μάιο 2006.

Χρηματοδοτική βοήθεια

Η χρηματοδοτική βοήθεια της ΕΕ στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων στο πλαίσιο του προγράμματος CARDS αποσκοπεί στη στήριξη των προσπάθειών τους για την ενίσχυση της πολιτικής και οικονομικής μεταρρύθμισης και ανάπτυξης, στην πορεία τους προς την ένταξη στην ΕΕ. Ως υποψήφια χώρα, η Κροατία επωφελείται από το 2005 από την προενταξιακή βοήθεια στο πλαίσιο των προγραμμάτων Phare, ISPA και SAPARD. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χορηγεί δάνεια για έργα υποδομής. Οι Ευρωπαϊκές Εταιρικές Σχέσεις και Εταιρικές Σχέσεις για την Προσχώρηση αποτελούν τη βασική κατευθυντήρια γραμμή για την παροχή βοήθειας στο πλαίσιο του μέσου CARDS και των προενταξιακών μέσων.

Η κοινοτική βοήθεια στην περιοχή είναι σημαντική. Για την περίοδο 2000-2006 οι επιχορηγήσεις στην περιοχή ανέρχονται συνολικά περίπου σε 5,4 δις. Η ΕΤΕ χορηγεί δάνεια ύψους περίπου 2,0 δις ευρώ. Κατά κεφαλήν, και ως ποσοστό του ΑΕΠ των δικαιούχων χωρών, η βοήθεια αυτή είναι από τις ανώτερες που έχουν χορηγηθεί σε εταίρο της ΕΕ. Παρόλο που μεγάλο μέρος των πόρων καταβλήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας για να αντιμετωπιστεί η ανασυγκρότηση και αποκατάσταση αμέσως μετά τη σύγκρουση, τα σημερινά επίπεδα της βοήθειας εξακολουθούν να είναι υψηλά. Αποδίδοντας προτεραιότητα στη μεταρρύθμιση στο Κοσσυφοπέδιο, η Επιτροπή χορήγησε επιπλέον ποσό 25 εκατομμυρίων για το 2006. Κατά την περίοδο 2000-2006, η ΕΚ χορήγησε επίσης έκτακτη μακροοικονομική βοήθεια σε όλες τις χώρες της περιοχής, εκτός από την Κροατία, συνολικού ύψους 873 εκατ. ευρώ.

Το νέο Προενταξιακό Μέσο (IPA), που θα αντικαταστήσει τα υπάρχοντα προενταξιακά μέσα και το πρόγραμμα CARDS από το 2007 και πέρα, θα καλύψει τη βοήθεια σε υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες. Έτσι θα απλοποιηθεί η μετάβαση μιας χώρας από το ένα καθεστώς στο άλλο, όταν λαμβάνει σχετική απόφαση το Συμβούλιο. Οι συνιστώσες του μέσου που αφορούν τη χρηματοδότηση του μετασχηματισμού και της θεσμικής ανάπτυξης, καθώς και της περιφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας θα είναι διαθέσιμες για δυνάμει υποψήφιες και υποψήφιες χώρες. Οι υπόλοιπες τρεις συνιστώσες (χρηματοδότηση έργων περιφερειακής ανάπτυξης, ανθρώπινων πόρων και αγροτικής ανάπτυξης) προηγούνται των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων, απαιτούν μεγάλο βαθμό διοικητικών ικανοτήτων στον τομέα της χρηματοδότησης σύμφωνα με το σύστημα της ΕΕ και, ως εκ τούτου, προορίζονται για τις υποψήφιες χώρες. Η μετάβαση στο καθεστώς υποψήφιας χώρας θα ανοίξει τον δρόμο στις τρεις «διαρθρωτικές» συνιστώσες του IPA, παρόλο που αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα αύξηση του επιπέδου στήριξης της εκάστοτε χώρας.

Η βοήθεια στους τομείς της υποδομής, της περιφερειακής ανάπτυξης, της απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών θα είναι επίσης διαθέσιμη σε δυνάμει υποψήφιους μέσω της συνιστώσας θεσμικής ανάπτυξης. Αυτή η βοήθεια θα αποτελέσει αρχικά αντικείμενο κεντρικής διαχείρισης από την Επιτροπή. Εκτός από το IPA, μπορεί να υπάρξει ανάγκη και για άλλα μέσα (π.χ. το Μέσο Σταθερότητας) για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας στην εν λόγω περιοχή. Μπορεί επίσης να υπάρξει ανάγκη για πρόσθετη

μακροοικονομική βοήθεια σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Είναι πιθανόν να αποβεί απαραίτητη μια επιχείρηση υπέρ του Κοσσυφοπεδίου.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να δεσμεύεται όσον αφορά τη στήριξη των Δυτικών Βαλκανίων με τα κατάλληλα κεφάλαια. Η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι προτεραιότητες για την πολιτική της στα Δυτικά Βαλκάνια συνδυάζονται με ανάλογη στήριξη στο πλαίσιο των επόμενων χρηματοδοτικών προοπτικών.

Καθώς τα Δυτικά Βαλκάνια μεταβαίνουν από τη φάση της ανασυγκρότησης στη φάση της οικονομικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης, η στήριξη υπό μορφή δανείων από διεθνή χρηματοδοτικά ιδρύματα (ΕΤΕ, ΕΤΑΑ, Διεθνής Τράπεζα, ΔΝΤ κλπ. αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Για παράδειγμα, η απόφαση να αυξηθεί η χρηματοδοτική εντολή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για εξωτερικό δανεισμό (από 1,6 ευρώ σε περισσότερα από 3 δις ευρώ) αποτελεί σαφή ένδειξη. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να επιδιώκει στενή συνεργασία με άλλους διμερείς και διεθνείς χορηγούς βοήθειας για την ενίσχυση των συνεργιών, π.χ. έχει αναλάβει από κοινού με τη Διεθνή Τράπεζα τον συντονισμό έργων υποδομής.

Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών

Με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από την πιο πρόσφατη διεύρυνση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2004 αποφάσισε ότι η ΕΕ θα συμμετάσχει σε εντατικό πολιτικό και πολιτιστικό διάλογο με υποψήφιες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών. Τον Ιούνιο 2005, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση που περιέχει προτάσεις για την προώθηση του εν λόγω διαλόγου σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών με την Τουρκία και την Κροατία, με συμμετοχή ιδίως των κοινωνικών εταίρων και ΜΚΟ¹¹ συναφές πρόγραμμα για την Κροατία θα χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα Phare 2006.

Η Επιτροπή προτείνει επί του παρόντος να επεκτείνει τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Εκτός από τις προτάσεις που υπέβαλε στην ανακοίνωσή της για τις υποψήφιες χώρες, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στον διάλογο μεταξύ των κοινωνιών των Δυτικών Βαλκανίων. Θα καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών σε κάθε χώρα και για να καθιερωθεί η συνήθεια να ζητείται η γνώμη της κοινωνίας των πολιτών.

--III--

Συμπεράσματα

Το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο καλούνται να λάβουν υπό σημείωση τα ακόλουθα συμπεράσματα. Η σταθερότητα, ασφάλεια και αυξανόμενη ευημερία των Δυτικών Βαλκανίων αποτελούν υψηλή προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επιβεβαίωση της ευρωπαϊκής τους προοπτικής θα έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της διαδικασίας για το καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου, καθώς και για την αντιμετώπιση άλλων συνταγματικών θεμάτων στην περιοχή.

Το κοινό πρόγραμμα δράσεως μεταξύ της ΕΕ και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στη Διάσκεψη Κορυφής της Θεσσαλονίκης του 2003 έχει υλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό, και αναμένεται να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος. Η καταβολή περαιτέρω προσπάθειών για την

¹¹ COM (2005) 290 τελικό, 29.6.2005.

προώθηση των στόχων του θα αποφέρει πρόσθετα οφέλη. Το πρόγραμμα δράσης και οι μεταρρυθμίσεις στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα αποκτά τώρα ιδιαίτερη σημασία.

- Με σκοπό την προώθηση του εμπορίου, των επενδύσεων και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης:
- Οι συμφωνίες σταθεροποίησης και σύνδεσης αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων με τη Σερβία και Μαυροβούνιο και τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, και οι εν λόγω διαπραγματεύσεις έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί με την Αλβανία. Τα αυτόνομα εμπορικά μέτρα παρατάθηκαν μέχρι το 2010.
- Η Επιτροπή θα προετοιμάσει το έδαφος για τη δημιουργία μιας ζώνης διαγώνιας σώρευσης προέλευσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της περιοχής που έχουν συνάψει συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών με αυτήν, ενώ η ενσωμάτωση στο πανευρωπαϊκό σύστημα παραμένει στρατηγικός στόχος ως δεύτερο βήμα.
- Η Επιτροπή στηρίζει την ταχεία σύναψη περιφερειακής Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών και θα παρέχει συμβουλές και τεχνική βοήθεια για τον σκοπό αυτό.
- Η Επιτροπή θα προετοιμάσει το έδαφος για την εφαρμογή της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, της οποίας η έναρξη ισχύος προγραμματίζεται για το πρώτο ήμισυ του 2006.
- Η διαδικασία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις θα αρχίσει εκ νέου να εφαρμόζεται, και η Κοινότητα θα συμβάλει χρηματοοικονομικά στο Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.
- Οι στόχοι του προγράμματος δράσης της Λισσαβόνας θα αντικατοπτρίζονται στις πολιτικές της ΕΕ για την περιοχή και οι χώρες καλούνται να τους λάβουν υπόψη στις μεταρρυθμίσεις τους και στα σχέδια δράσεως.
- Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει δραστηριότητες που προωθούν την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση και τον πολιτικό διάλογο.
- Η Επιτροπή θα υποβάλει πρωτοβουλίες για τη διευκόλυνση των θεωρήσεων το 2006. Πρόκειται σύντομα να εφαρμοστούν μέτρα που θα διευκολύνουν τα ταξίδια των ερευνητών και φοιτητών, καθώς και την τοπική διασυνοριακή κυκλοφορία στα σύνορα μεταξύ ΕΕ και Δυτικών Βαλκανίων.
- Οι υποτροφίες που παρέχονται σε φοιτητές της προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και σε ερευνητές της περιοχής από προγράμματα και φορείς που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ θα αυξηθούν. Οι πολίτες και οι φορείς των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αυξήσουν τη συμμετοχή τους στα κοινοτικά προγράμματα και στις δραστηριότητες των κοινοτικών υπηρεσιών. Θα πρέπει ιδίως να επωφεληθούν από τις νέες ευκαιρίες που θα προσφερθούν το 2007 με την ανανέωση πολλών από αυτά τα προγράμματα.
- Η στήριξη της θεσμικής ανάπτυξης μέσω της αδελφοποίησης και της τεχνικής βοήθειας και το Μέσο Ανταλλαγής Πληροφοριών θα ενισχυθούν. Μια νέα περιφερειακή Σχολή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στον τομέα της Δημόσιας Διοίκησης προβλέπεται ότι θα αρχίσει τις δραστηριότητες κατάρτισης το 2006.

- Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να «οικειοποιηθούν» περισσότερο την περιφερειακή συνεργασία. Θα πρέπει να υπάρξει προοδευτική μεταφορά των ευθυνών του Συμφώνου Σταθερότητας σε φορείς που έχουν τη έδρα τους στην περιοχή. Οι τομείς προτεραιότητας για την προσεχή περίοδο είναι το εμπόριο, η επιστροφή των προσφύγων, η κοινοβουλευτική συνεργασία, η ενέργεια, οι μεταφορές, το περιβάλλον, ο τομέας της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, και η προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η ΕΕ πρέπει να διασφαλίσει ότι οι προτεραιότητες όσον αφορά την πολιτική της στα Δυτικά Βαλκάνια συνδυάζονται με ανάλογη στήριξη στο πλαίσιο των επόμενων χρηματοδοτικών προοπτικών. Στο πλαίσιο του νέου Μέσου Προενταξιακής Βοήθειας, η στήριξη της υποδομής, των πολιτικών στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης, της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα θα είναι διαθέσιμη επίσης για δυνάμει υποψήφιες χώρες μέσω του σκέλους του IPA για τη θεσμική ανάπτυξη.
- Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών τον οποίο έχει αρχίσει η Επιτροπή με υποψήφιες χώρες θα επεκταθεί στο σύνολο των Δυτικών Βαλκανίων.